

ETXEBIZITZA MERKANTZIA BIHURTUTA, ULTRAESKUINARI ATEA IREKI DIO EUROPAK

Etxebizitzaren eta alokairuen prezioek mugarik gabe jarraitzen dute gorantz eta milioika lagun egoera oso prekarioan utzi ditu horrek: gazteek ezin dute emantzipatu, herritar asko euren auzotik ostikoka bota dituzte, eta beste askorentzat infraetxeak partekatzea da irtenbide bakarra. Oinarrizko eskubidea behar lukeena, 1980ko hamarkadatik merkatuaren esku uztearen ajeak dira. Eta krisi honetan denak galtzaile, klase ertainaren artean beldurra haizatzen ari den ultraeskuina izan ezik.

 URKO APAOLAZA AVILA

Ultraeskuina Europako Parlamentuan eroso laketu da ekainaren 9ko hauteskundearen ostean. Alderdi eta koalizio xenofobo eta supremazistek herritar batzuen artean duten harrera gero eta beroagoak hotzikara sortu du Europa osoan: zer ari zaio gertatzen giza eskubideen ustezko sorteri gisa loriatu izan den etxeari? Analisi politikoak ez dira faltako, ezta ikerketa soziologikoak ere, baina ezin uka Europako ongizate estatuaren hondoratzea ari garela ikusten zuzen-zuzenean, eta erorketa handi horren dardarizoez garai bateko mamuak esnatu dituztela.

Etxebizitzarekin gertatzen ari dena da horren erakusle. Krisia ez da Zarauzko Malekoiko, Donostiako Mirakontxako edo Iruñeko Alde Zaharreko kontu bat. Euskal Herriko geografia osoari eragiten dion zerbait da aspaldidanik, eta orain, gizarteko sektore guztietara hedatu den problema handi bat bihurtu da, ez gurean bakarrik, baita Europako beste herrialde askotan ere. Eurostat agentziaren arabera, 2010etik 2022ra etxebizitzak batez beste %47 garestitu dira eta alokairuen prezioak %18 egin du gora.

Datu hori ekarri du gogora Jon Henleyk *The Guardian*-en, baita beste datu batzuk ere, adibidez: Alemanian bost familiatik batek bere soldataren bi heren gastatzen ditu etxebizitzaren alokairuan, eta Europako hiri askotan etxebizitza sozial bat lortzeko itxaronaldia hamar urtetik gorakoa da. “Hamarkada askotan

egosten egon eta gero, higiezinaren krisia gainezka ari da Herbehereetatik Portugalera, Grezian eta Britainia Handira. Alokairuen prezioak izugarri igo dira, eskuragarritasunak nabarmen egin du behera eta etxebizitza arazo politiko bat bihurtu da”, dio egunkari britainiarreko Europako korrespontsalak.

Krisi horrek ondorio katastrofikoak dakartza. Adibidez, emantzipatu ezin diren gazteen heinak gora egiten jarraitzen duela irakurri dugu Naiz.eus-en, Eurofund erakundearen datuei erreparatuta –azken bost urteetan %3 egin du gora gurasoekin bizi diren 25-34 urte arteko gazteen kopuruak-. Baina beste ondorio askoz kezagarriago bat badakar: faxismoak kox-kox jo du Europaren atean, etxebizitzaren krisia aprobetxatuta.

Henleyk koiuntura horren gako batzuk eman dizkigu *The Guardian*-en: “Etxebizitzak ultraeskuinaren laguntza-motore izateko ahalmena du, immigrazioaren gaiak bezainbeste”, ohartarazi du. *Fix Europe's housing crisis or risk fuelling far-right, UN expert warns* (Edo arreglatu Europaren etxebizitza krisia edo arriskatu ultraeskuina elikatzea, NBEko adituen abisua) artikuluan Nazio Batuen Erakundeko etxebizitza eskubidearen errelatore Balakrishnan Rajagopalen hitzak jaso ditu kazetariak. “Etxebizitza krisiak jandak ez die eragiten soilik diru-sarrerara txikiak dituzten pertsonen, immigranteen edo guraso bakarreko familiei, klase ertainen ere eragiten die. XXI. mendeko ara-

zo soziala da”, azaldu du Rajagopalek.

PVVk (Askatasunaren Aldeko Alderdia) aisa irabazi zituen Herbehereetako bozok pasa den urtean, islamofobo batek gidaturik: “[Etxebizitzaren] arazoa boto-emaleen kezka nagusienetako bat izan zen hauteskunde horietan”, nabarmendu du Henleyk eta gauza bera gertatu da Portugalen, eskuin muturrean kokatu daitekeen Chega alderdiak hirukoiztu egin baititu emaitzak etxebizitzaren gaia-ri kosk eginda.

Alemanian duela gutxi egindako ikerketa akademiko batek alokairuaren hazkunde eta eskuin muturraren gorakada lotu ditu –ez du halabarrez immigrazioaren kontrako jarrera garbirik egon behar, askoz sotilagoa da mezua-. *Rental Market Risk and Radical Right Support* (Alokairuaren merkatuaren arriskuak eta eskuin muturrari babesa) izeneko ikerketa interneten dago kontsultagai eta haren egileetako bat den Oxfordeko Unibertsitateko Tarik Abou-Chadirekin hitz egin du *The Guardian*-eko kazetariak.

Alemaniarako Alternatiba (AfD) hartzen ari den indarraz galdetuta, “estatusa galtzeko beldurra” faktore giltzarria dela dio ikerlariak: “Mehatxu eta ziurgabetasun ekonomiko ugariz osaturiko multzo handiaren baten parte da etxebizitza, antzietatea elikatzen duena”.

AfDren igoeraren zati handi bat, gune urbanoetatik harago, landa eremuetan ere gertatu dela konturatu da Abou-Chadi, hain justu alokairuak baxuen man-

WIKIMEDIA COMMONS / ELKE WETZIG

ALEMANIA ultraeskuinaren gotorlekuetako bat bihurtu da AfD alderdiaren gorakadarekin, besteak beste etxebizitza akuilu bezala hartuta. "2033: ezin izango genuke asmatu hau berriz gertatuko zela", dio argazkiko afixak, 1933an nazismoak boterea hartu zueneko urtea gogoan.

tendu diren tokietan. Nola da posible? "Igoeraren arrazoia ez dira benetako zailtasunak bakarrik, atzean dagoen kezka ere bada: estatus soziala eta ekonomikoa mehatxaturik egotea", ondorioztatu du.

1980KO HAMARKADA: DENA SALGAI

Merkatu laboral prekarioarekin batera, hirigintzaren garapen baztertzailera bihurtu da faxismoak Europan koska bat gorantz egiteko behar zuen beste makulua, horrek dituen "inplikazio politiko garrantzitsuekin", azpimarratu du Abou-Chadik bere ikerlanean.

Ondo letorkiguke, beraz, begiratzea zer egin dugun, azkeneko urteetan ez bada hamarkada luzeetan hirigintza "jasagarria" deituriko horrekin. Donostian maiatzaren 26an kalera irten ziren

zientoka lagunen aldarrikapenak ez dira debaldekoak: hiria "salgai" jarri duten horien aurrean beste eredu bat eskatzen dute, hotelak, etxebizitza turistikoak eta *culinary*-ak edozein bazterretan egiten utzi beharrean. Badakigu gentrifikazioa ez dela Donostiako joxemartarren arazo bat soilik, beste hiri eta herri askotara ere iritsi den fenomeno global bat da, eta badu esplikazio bat azken 40 urteetako neoliberalismoan.

"Europak 1980ko hamarkadako Kool-Aid-etik edan zuen", dio Balakrishnan Rajagopal NBEko errelatoreak *The Guardian*-en. Goxoki bizigarri horren antzera, merkaturia borborka ari zen garaiez mintzo da, *thatcherismoa* indartu eta politika sozialak ahuldu zirenekoaz. Bere ustez, higiezinen krisia sortu da "etxebizitza tratatu delako saldu eta erosi daitekeen

beste edozein ondasun bezala". Estatuak planifikatzeari utzi zion, pentsatuz merkatuak egingo zuela dena... "Baina merkatuek benetan euren burua baino ez dute zaintzen", dio.

Margaret Thatcherrek lelo pozoitsu bat asmatu zuen: herritarrek etxebizitza "erosteko" eskubidea zutela. Horrela, politika publikoen bidez kudeatzen zena eta oinarrizko eskubidea behar lukeena, finantza merkatuen eskuetan geratu zen. Bere atzetik joan ziren Europako gainerako ia herrialde guztiak. Lau hamarkada geroago, estatuek ezin dute etxebizitza duina bermatu herritar guztientzako, eta PVV, Vox edo Le Penen RN bezalako alderdiek migratzaileei egotzen diete errua, errazagoa zaielako ezer ez duena jomugan jartzea, beraiekiko hain desberdinak ez diren elite neoliberalekin etsaitzea baino. ●

**ZINKUNEGI
OPTIKA**

Hernani 23 · 20004 Donostia
T. 943 420 624
info@zinkunegioptika.com
www.zinkunegioptika.com

f i